

قراردادها و شرایط عمومی و خصوصی آنها

ویژه آزمون‌های نظام مهندسی
(آزمون عمران اجرا - معماری اجرا)

به همراه کلیدواژه

نشر نوآور

تلفن: ۲ - ۴۸۴۱۹۱

مؤلف: مهندس محمد عظیمی آقداش
پایه یک و پژوهشگر برتر نظام مهندسی

ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
قراردادها و شرایط عمومی و خصوصی آنها ویژه آزمون‌های نظام مهندسی
(آزمون عمران اجرا معماری اجرا) // مولف محمد عظیمی آقداش

ویراست ۴
تهران: نوآور، ۱۳۹۵.
۲۰۸ ص.
۹-۲۷۵-۱۶۸-۶۰۰-۹۷۸

فیبا
چاپ پنجم.
نمایه.

کتابنامه: ص. [۲۰۶].
ساختمان‌سازی -- قراردادها -- قوانین و مقررات -- ایران
Construction contracts -- Law and legislation -- Iran

مهندسی عمران -- آزمون‌ها
Civil engineering -- Examinations

عظیمی آقداش، محمد، ۱۳۵۰-
۱۳۹۵ ۳۴۰۳/۱۲۸ KMH
۳۴۶/۵۵۰۲
۴۳۳۰۰۵۶

عنوان قراردادی:
عنوان و نام پدیدآور:

وضعیت ویراست:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:

وضعیت فهرست‌نویسی:

یادداشت:

یادداشت:

یادداشت:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

رده‌بندی کنگره:

رده‌بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

قراردادها و شرایط عمومی و خصوصی آنها

مؤلف:

ناشر:

شمارگان:

نوبت چاپ:

شابک:

قیمت:

مهندس محمد عظیمی آقداش

نوآور
۲۰۰۰ نسخه

۹-۲۷۵-۱۶۸-۶۰۰-۹۷۸

تومان

نوآور، تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان شهدای ژاندارمری
نرسیده به خیابان دانشگاه ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸، طبقه دوم،
www.noavarpub.com
شماره تلفن: ۹۲ - ۶۶۴۸۴۱۹۱

مرکز پخش:

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و
مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به
نشر نوآور می‌باشد. لذا هرگونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب
(از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی،
هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم فایبل
صوتی یا تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع بوده و
شرعاً حرام است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

نشر نوآور

لطفاً جهت دریافت الحاقات و اصلاحات احتمالی این کتاب به سایت انتشارات نوآور مراجعه فرمایید.

www.noavarpub.com

<https://telegram.me/noavarpub>

<https://www.instagram.com/noavarpub/>

۷	بخش اول / شرایط عمومی و خصوصی قراردادهای پیمانکاری
۸	موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌ها
۱۰	دستورالعمل نحوه تکمیل و تنظیم موافقتنامه، شرایط عمومی ...
۱۶	موافقتنامه پیمان‌ها
۱۸	شرایط عمومی پیمان‌ها
۱۸	فصل اول شرایط عمومی پیمان - تعاریف و مفاهیم
۲۲	فصل دوم شرایط عمومی پیمان - تأییدات و تعهدات پیمانکار
۳۶	فصل سوم شرایط عمومی پیمان - تعهدات و اختیارات کارفرما
۴۳	فصل چهارم شرایط عمومی پیمان - تضمین، پرداخت، تحویل کار
	فصل پنجم شرایط عمومی پیمان - حوادث قهری، فسخ، ختم، تعلیق، هزینه تسریع، خسارت تأخیر، تسویه حساب، حل اختلاف
۵۳	
۶۶	شرایط خصوصی پیمان‌ها
۷۰	اصول کلی و شرایط عمومی قراردادها
۷۲	بخش دوم / شرایط عمومی قراردادهای مشاوره
۷۳	موافقتنامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره
۷۴	دستورالعمل نحوه تکمیل و تنظیم موافقتنامه، شرایط عمومی و ...
۷۶	موافقتنامه همسان قراردادهای خدمات مشاوره
۷۸	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مشاوره
۱۰۰	بخش سوم / شرایط عمومی قراردادهای مدیریت طرح
۱۰۱	موافقتنامه و شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح
۱۰۲	دستورالعمل نحوه تکمیل و تنظیم موافقتنامه، شرایط عمومی ...
۱۰۴	موافقتنامه همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح
۱۰۶	شرایط عمومی همسان قراردادهای خدمات مدیریت طرح
۱۰۶	تعاریف و مفاهیم
۱۰۸	تعهدات مدیر طرح
۱۱۴	تعهدات کارفرما
۱۱۷	نمایندگان - کارکنان
۱۱۸	تعهدات مالی - حق الزحمه مدیر طرح
۱۲۰	تغییر مدت - تعلیق - خاتمه - فسخ

۱۲۵

مقررات عمومی

۱۲۶

حل اختلاف

۱۲۸

بخش چهارم / قراردادهای سرجمع

۱۲۹

انعقاد پیمان کارهای ساختمانی به صورت سرجمع

۱۳۹

پیمان اجرای کارهای ساختمانی به صورت سرجمع

۱۵۱

بخش پنجم / قراردادهای اجرای ساختمان

۱۵۲

قراردادهای اجرای ساختمان

۱۵۲

شرایط عمومی قراردادهای اجرای ساختمان

۱۵۲

فصل اول - تعاریف و مفاهیم

۱۵۴

فصل دوم - تعهدات و اختیارات صاحب کار

۱۵۶

فصل سوم - تعهدات و اختیارات مجری

فصل چهارم - تضمین انجام تعهدات قرارداد، تهیه صورت هزینه‌ها، نحوه

۱۵۸

پرداخت‌ها و تعلیق کار

۱۵۹

فصل پنجم - تحویل کار، برچیدن کارگاه، تسویه حساب و پایان کار

فصل ششم - موارد فسخ، اقدامات پس از فسخ، خسارات عدم انجام تعهدات،

۱۶۰

محل اختلاف

فصل هفتم - حوادث قهری - تسریع کار - اقامتگاه و ابلاغ‌ها - اعتبار

۱۶۲

شرایط عمومی قرارداد

۱۷۳

بخش ششم / تضمین معاملات

۱۷۴

آیین‌نامه تضمین برای معاملات دولتی

۱۸۷

بخش هفتم / موادی از قانون مدنی

۱۹۳

سؤالات آزمون‌های نظام مهندسی

۱۹۹

کلیدواژه

۲۰۶

منابع و مآخذ

سوگندنامه مهندسان

با آگاهی کامل از نقش و تأثیر مهندسی در سازندگی و توسعه پایدار جهان، رفاه و آسایش انسان، حفظ جهان هستی از آلودگی‌های زیست محیطی و تأمین شادی پایدار و دراز مدت خود و دیگران، به عنوان یک مهندس به پروردگار جهان سوگند یاد می‌کنم که:

همواره در سراسر زندگی شغلی، حرفه‌ای و اجتماعی خود به این سوگند وفادار باشم. به انسان، به عنوان یک موجود صاحب خرد و شگفت‌انگیزترین پدیده آفرینش ببیندیشم، صدیق و واقع بین باشم و به هیچ اقدامی که به انسان و انسانیت آسیب رساند، مبادرت نوزم.

دانش مهندسی و تجربه حرفه‌ای خود را که میراث مشترک بشری است، مغتنم دانم و کوشش کنم تا آن را به روز نگهدارم و در حد توان خود به گنجینه دانش و تجربه‌های سودمند بشری بیفزایم.

ایران زادگاه من است که در آن زاده و پرورده شده‌ام، کوشش خواهم کرد که دین خود را به سرزمینم، مردمانم، نیاکامم، و آیندگان ادا کنم.

در طول زندگی حرفه‌ای خود تلاش کنم تا نقش مؤثری در توسعه پایدار کشورم داشته باشم. در حد توان به دانشگاه که مربی علمی و فنی من است و به کسانی که پس از من در این مکان مقدس پرورش خواهند یافت، خدمت کنم.

سرمایه‌های هستی، چون ماده، انرژی، محیط‌زیست و نیروی کار را سرمایه‌های تمام بشر بدانم و در حفظ و کاربرد درست و بهسازی آنها کوشش نمایم.

در تمام فعالیت‌های مهندسی خود صداقت، دقت، نظم، عدالت، سرعت عمل، حفظ منابع اجتماع و حقوق دیگران را مراعات کنم و سلامت، ایمنی و آینده نسل‌ها را در نظر داشته و به آنان مهربان، دلسوز و متعهد باشم و همواره سود خویش را در منافع عام جستجو کنم، رشوه خواری و سایر رذایل اخلاقی را طرد و برای زحمات خود ارزش مادی در حد معقول و متعارف طلب کنم.

در تمام کوشش‌های مهندسی خود از دانش روز و آخرین یافته‌های فنی آگاه شوم و آنها را با ابتکار، خلاقیت و نوآوری در طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا به کار بندم.

در تمام کوشش‌های مهندسی خود استانداردها را مراعات و تنها در حیثه دانش و توانایی خود کار قبول کنم و تنها مدارکی را امضاء کنم که به آنها احاطه فنی کامل دارم.

در مواردی که منع قانونی و حق مالکیت اختصاصی وجود ندارد، دانش خود را آزادانه و به صورت رایگان منتشر کنم و در اختیار دیگران قرار دهم.

در ادای وظایف حرفه‌ای محول شده، متعهد، مسئولیت پذیر، مشارکت‌پذیر و رازدار باشم. محیطی پر از محبت و صفا و عشق و علاقه به خدمت‌گذاری بی‌ریا به مردم و وطنم را به وجود آورم و همکاران خود را بدون توجه به ملیت، نژاد، مذهب، جنسیت، سن و عقیده دوست بدارم و ارزش‌های انسانی را در خود و در آنان پرورش دهم.

در کوشش‌های مهندسی خود همیشه فردی متواضع باشم و موفقیت‌های به دست آمده را علاوه بر سعی و کوشش خود مرهون تلاش همکاران و نظام آفرینش بدانم و از آنان قدردانی و سپاس‌گذاری کنم.

در تمام کوشش‌های مهندسی خود جویا و پذیرای نقد و اظهار نظر صادقانه همکاران باشم و از لطمه زدن به حیثیت، شهرت، درایی یا اشتغال دیگران پرهیز و از اقدامات بدخواهانه برای آنان خودداری کنم.

از کوشش‌های فرهنگی و فعالیت‌های اجتماعی که به منظور توسعه رفاه عمومی انجام می‌گیرد، استقبال و در آنها شرکت کنم.

همکاران خود را به رعایت اصول اخلاق مهندسی و وجدان حرفه‌ای تشویق کنم.

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب سال ۱۳۴۸ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۰، برای ناشر محفوظ و منحصرأ متعلق به نشر نوآور است. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب، اشکال، نمودارها، جداول، تصاویر این کتاب، در دیگر کتب، مجلات، نشریات، سایت‌ها و موارد دیگر، و نیز هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب کتاب به هر شکل از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، تایپ از کتاب، تهیه پی دی اف از کتاب، عکس‌برداری از کتاب، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی دی، دی وی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع و غیرقانونی بوده و شرعاً نیز حرام است، و متخلفین تحت پیگرد قانونی و قضایی قرار می‌گیرند.

با توجه به اینکه هیچ کتابی از کتب نشر نوآور به صورت فایل ورد یا پی دی اف و موارد این‌چنین، توسط این انتشارات در هیچ سایت اینترنتی ارائه نشده است، لذا در صورتی که هر سائیتی اقدام به تایپ، اسکن و یا موارد مشابه نماید و کل یا قسمتی از متن کتب نشر نوآور را در سایت خود قرار داده و یا اقدام به فروش آن نماید، توسط کارشناسان امور اینترنتی این انتشارات، که مسئولیت اداره سایت را به عهده دارند و به طور روزانه به بررسی محتوای سایت‌ها می‌پردازند، بررسی و در صورت مشخص شدن هرگونه تخلف، ضمن اینکه این کار از نظر قانونی غیرمجاز و از نظر شرعی نیز حرام می‌باشد، وکیل قانونی انتشارات از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، پلیس فتا (پلیس رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و اینترنتی) و نیز سایر مراجع قانونی، اقدام به مسدود نمودن سایت متخلف کرده و طی انجام مراحل قانونی و اقدامات قضایی، خاطیان را مورد پیگرد قانونی و قضایی قرار داده و کلیه خسارات وارده به این انتشارات و مؤلف از متخلف اخذ می‌گردد.

همچنین در صورتی که هر کتابفروشی، اقدام به تهیه کپی، جزوه، چاپ دیجیتال، چاپ ریسو، آفست از کتب انتشارات نوآور نموده و اقدام به فروش آن نماید، ضمن اطلاع‌رسانی تخلفات کتابفروشی مزبور به سایر همکاران و مؤزّعین محترم، از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اتحادیه ناشران، و انجمن ناشران دانشگاهی و نیز مراجع قانونی و قضایی اقدام به استیفای حقوق خود از کتابفروشی متخلف می‌نماید.

خرید، فروش، تهیه، استفاده و مطالعه از روی نسخه غیراصل کتاب،

از نظر قانونی غیرمجاز و شرعاً نیز حرام است.

انتشارات نوآور از خوانندگان گرامی خود درخواست دارد که در صورت مشاهده هر گونه تخلف از قبیل موارد فوق، مراتب را با از طریق تلفن‌های انتشارات نوآور به شماره‌های ۰۲۱۶۶۴۸۴۱۹۱-۲ و ۰۹۱۲۳۰۷۶۷۴۸ و یا از طریق ایمیل انتشارات به آدرس info@noavarpub.com و یا از طریق منوی تماس با ما در سایت www.noavarpub.com به این انتشارات ابلاغ نمایند، تا از تضييع حقوق ناشر، پدیدآورنده و نیز خود خوانندگان محترم جلوگیری به عمل آید، و نیز به‌عنوان تشکر و قدردانی، از کتب انتشارات نوآور نیز هدیه دریافت نمایند.

بخش اول

شرایط عمومی و خصوصی قراردادهای پیمانکاری

نشرینوآور

تلفن: ۲-۶۶۴۸۴۱۹۱

موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌ها

(نشریه شماره ۴۳۱۱ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور)

بخشنامه شماره ۵۴/۸۴۲-۵۴/۱۰۸۸-۱۰۲ مورخه ۱۳۷۸/۰۳/۰۳

به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه، آیین‌نامه اجرایی آن و نظام فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی کشور (مصوبه شماره ۲۴۵۲۵/ت/۱۴۸۹۸ هـ مورخ ۱۳۷۵/۴/۴ هیأت وزیران)، به پیوست، موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان کارهای پیمانکاری و مقررات مربوط به آنها که از نوع گروه اول (لازم‌الاجراء) به شمار می‌رود، ارسال می‌شود تا از تاریخ ابلاغ، برای انعقاد پیمان‌ها مورد عمل قرار گیرد. در مواردی که این مجموعه، به طور کامل پاسخگوی نیاز کار نیست، دستگاه اجرایی، تغییرات مورد نظر خود را به سازمان برنامه و بودجه پیشنهاد می‌نماید تا پس از تأیید سازمان برنامه و بودجه به مورد اجرا گذاشته شود.

پیمان‌های حمل و نقل، پیمان‌های خرید مصالح، تجهیزات و ماشین‌آلات و پیمان‌های تهیه و نصب تجهیزات صنعتی که بیشتر از ۷۵ درصد برآورد هزینه آنها مربوط به تهیه تجهیزات و ماشین‌آلات است، مشمول این بخشنامه نیست.

توضیحات و نکات تکمیلی

ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه- سازمان برای تعیین معیارها و استانداردها و همچنین اصول کلی و شرایط عمومی قراردادهای مربوط به طرح‌های عمرانی، آیین‌نامه‌ای تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران بر اساس آن دستورالعمل لازم به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ می‌نماید و دستگاه‌های اجرایی موظف به رعایت آن می‌باشند.

ماده ۷ آیین‌نامه استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی مصوب ۱۳۵۲/۴/۳۱- دستورالعمل‌های موضوع این آیین‌نامه به سه گروه به شرح زیر تقسیم می‌شود.

بند ۱- گروه اول، دستورالعمل‌هایی که رعایت کامل مفاد آن از طرف دستگاه‌های اجرایی و مهندسین مشاور و پیمانکاران و عوامل دیگر ضروری است (نظیر فرم ضمانتنامه‌ها، فرم پیمان‌ها، استانداردهای فنی، تجزیه واحد بها و غیره).

بند ۲- گروه دوم، دستورالعمل‌هایی که به طور کلی و برای موارد عادی تهیه می‌گردد و برحسب مورد دستگاه‌های اجرایی و مهندسان مشاور و پیمانکاران و عوامل دیگر می‌توانند به تشخیص خود مفاد دستورالعمل تعیین شده تغییر داده و آن را با شرایط خاص کار مورد نظر و در حدود قابل قبولی که در دستورالعمل و یا ضوابط و معیارهای آن را با توجه به کار مورد نظر تطبیق دهند (نظیر حق‌الزحمه مهندسان مشاور و شرایط عمومی پیمان و مشخصات عمومی و غیره).

بند ۳- گروه سوم، دستورالعمل‌هایی است که به عنوان راهنمایی و ارشاد دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات مشاور و پیمانکاران و سایر عوامل تهیه می‌شود و رعایت مفاد آن در صورتی که دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات مشاور، روش‌های بهتری داشته باشند اجباری نیست.

سابقه تشکیل سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۱- در سال ۱۳۲۷ شمسی دولت برای تهیه مقدمات کار برنامه و هماهنگی امور مشاوره با هیأت‌ها و مؤسسه‌های خارجی، اداره‌ای به نام «اداره دفتر کل برنامه» تأسیس کرد که بعدها به نام «سازمان موقت برنامه» نامیده شد و در همان سال، هم‌زمان با تصویب برنامه هفت ساله عمرانی اول، سازمان برنامه پایه‌گذاری شد.

۲- در ۱۱ اسفند ماه ۱۳۷۸، با تصویب شورای عالی اداری، سازمان‌های «امور اداری و استخدامی کشور» و «برنامه و بودجه» با هم ادغام و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تشکیل گردید.

۳- در تیر ماه ۱۳۸۶ با تصویب شورای عالی اداری، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با ادغام در نهاد ریاست جمهوری، به دو معاونت «برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور» و «توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور» تغییر نام یافت.

۴- در ۱۲ آذر ماه ۱۳۹۳ شورای عالی اداری در یکصد و شصت و هشتمین جلسه خود بنا به پیشنهاد معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و تأیید رئیس جمهور، با احیاء و تشکیل سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و استان‌ها موافقت نمود.

۵- در ۲ مرداد ماه ۱۳۹۵، با تصویب شورای عالی اداری، سازمان‌های «امور اداری و استخدامی کشور» و «برنامه و بودجه کشور» تشکیل گردید.

دستورالعمل نحوه تکمیل و تنظیم موافقتنامه،

شرایط عمومی و شرایط خصوصی

پیمان‌ها و مقررات مربوط به آنها

به منظور راهنمایی دستگاه‌های اجرایی و مهندسان مشاور در تکمیل و تنظیم فرم‌های موافقتنامه، شرایط عمومی و شرایط خصوصی پیمان‌ها و نحوه کاربرد آنها، این دستورالعمل تهیه شده است تا با رعایت آن، مشکلات قراردادی حین اجرای کار پیش نیاید.

۱- موافقتنامه

۱-۱- به استثنای قسمت‌هایی از موافقتنامه که باید در موقع امضای پیمان، اطلاعات آن تکمیل شود، اطلاعات سایر قسمت‌ها هنگام تهیه اسناد مناقصه به طور کامل و روشن، در محل‌های پیش‌بینی شده درج می‌گردد، تغییر دادن، کاستن عبارت‌ها یا کلمه‌هایی از موافقتنامه، یا افزودن به آن مجاز نیست و تنها محل‌های خالی باید تکمیل شود.

۱-۲- در مقدمه موافقتنامه باید عنوان رسمی یا قانونی دو طرف پیمان درج شود.

۱-۳- در ماده ۱ موافقتنامه، موضوع، محل اجرا و مشخصه‌های اصلی پیمان به نحوی درج شود که محدوده عملیات معین باشد.

۱-۴- در ماده ۳ موافقتنامه، علاوه بر درج مبلغ که همان مبلغ پیشنهادی پیمانکار است، ضریب پیمان نیز با توجه به تعریف آن در ماده (۱۴-د) شرایط عمومی، در محل مربوط آن درج می‌شود.

۱-۵- در ماده ۶ موافقتنامه، نام و نشانی مهندس مشاور که برای نظارت بر اجرای کار انتخاب شده است درج می‌شود. اگر در مواردی، کارفرما مستقیماً نظارت را انجام می‌دهد، نام و نشانی کارفرما در همین محل منعکس می‌گردد، در این حالت،

واحدی از سازمان کارفرما که مسئولیت نظارت به آن محول شده‌است، جایگزین مهندس مشاور در اسناد و مدارک پیمان می‌شود.

۱-۶- نمایندگان مجاز دو طرف پیمان باید تمام صفحه‌های موافقتنامه را امضاء و مهر نمایند.

۱-۷- مهندس مشاور می‌تواند به استناد مسئولیت نظارت بر اجرای کار را به عهده می‌گیرد، باید تمام صفحه‌های موافقتنامه را امضاء و مهر کند.

۲- شرایط عمومی

۱-۲- شرایط عمومی باید بدون هیچ نوع تغییری، در پیمان‌ها مورد استفاده قرار گیرد. تغییر دادن، کاستن یا افزودن مطالبی به آن مجاز نیست. تنها صفحه آخر شرایط عمومی، در محل تعیین شده، به وسیله نمایندگان مجاز دو طرف، امضاء و مهر می‌شود.

تبصره- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند به جای الحاق آخرین شرایط عمومی مصوب سازمان برنامه و بودجه به اسناد مناقصه و اسناد و مدارک پیمان‌ها، تنها شماره و تاریخ صدور بخشنامه مربوط به آن را، در محل پیش‌بینی شده در مقدمه شرایط خصوصی پیمان مربوط، بنویسند.

۲-۲- اگر به علت ایجاد وضعیت خاص در تشکیلات پیمانکاری که خارج از اختیار او پدید آید، ادامه کار مقدور نشود، دستگاه اجرایی می‌تواند برای ادامه پیمان، بر اساس پیشنهاد پیمانکار و رعایت مراتب زیر، با جایگزینی پیمانکار دیگری به جای پیمانکار موافقت نماید.

۱-۲-۲- پیمان عیناً و بدون هیچ نوع تغییری، به پیمانکار جدید منتقل شود.

۲-۲-۲- پیمانکار جدید که پیمان به او منتقل می‌شود، باید طبق ضوابط، دارای صلاحیت و ظرفیت ارجاع کار لازم برای ادامه کار باشد.

۲-۲-۳- پیمانکار جدید باید تضمین‌های موضوع پیمان، اعم از انجام تعهدات، پیش‌پرداخت، حُسن انجام کار و مانند اینها را ارائه دهد و جایگزین تضمین‌های پیمانکار نماید.

۲-۲-۴- پیمانکار جدید باید تکالیف و مسئولیت‌های ناشی از پیمان و همچنین حُسن انجام کار از ابتدای شروع کار و ادامه آن تا پایان کار را بپذیرد و تعهد نماید.

۲-۲-۵- با انتقال پیمان، مطالبات دستگاه اجرایی از پیمانکار و مطالبات پیمانکار از دستگاه اجرایی کلاً به پیمانکار جدید منتقل می‌شود.

۲-۲-۶- با انتقال پیمان به پیمانکار جدید، هیچ‌گونه تعهدی برای پیمانکار باقی نمی‌ماند و هرگونه مطالبات دوران پیش از انتقال نیز به پیمانکار جدید تعلق می‌گیرد.

۲-۲-۷- انتقال پیمان باید با تنظیم موافقتنامه بین پیمانکار، پیمانکار جدید و دستگاه اجرایی انجام شود. این موافقتنامه، پس از سپردن تمام تضمین‌های موضوع ردیف ۲-۲-۳ معتبر است.

۲-۲-۸- دستگاه اجرایی، مسئولیتی در مورد تحویل کارگاه و تعهدات بین پیمانکار و پیمانکار جدید ندارد.

۲-۳-۱- در اجرای ماده ۳۱، در صورتی که برای اداره امور طرح، کارفرما مدیر طرح انتخاب کند، در هیچ وضعیتی، کارفرما نمی‌تواند اختیارات زیر را به مدیر طرح تفویض نماید. لیکن مدیر طرح باید در هر یک از موارد یاد شده، بررسی لازم را به عمل آورد و نتیجه را برای تصمیم‌گیری کارفرما گزارش کند.

۲-۳-۱- تمام تأییدیهایی که بر اساس قانون محاسبات عمومی باید با امضای بالاترین مقام دستگاه اجرایی باشد.

۲-۳-۲- قبول تضمین‌ها و دستور تمدید، ضبط و واریز آنها

۲-۳-۳- تصویب تغییر مبلغ پیمان

۲-۳-۴- تصویب تغییر مدت پیمان

۲-۳-۵- تصویب قیمت‌های جدید

۲-۳-۶- تصویب تحویل موقت و تحویل قطعی

۲-۳-۷- تصمیم در مورد تعلیق، خاتمه یا فسخ پیمان

۲-۳-۸- تصویب صورت‌وضعیت قطعی و صورتحساب نهایی

۲-۴-۱- در اجرای مواد ۳۷ و ۴۰، در مواردی که صورت‌وضعیت به وسیله مهندس مشاور تهیه می‌شود، انجام کار یاد شده، خدمات اضافی تلقی می‌گردد و حق الزحمه آن با توافق مهندس مشاور تعیین و پرداخت می‌شود و به حساب بدهی پیمانکار منظور می‌گردد.

۲-۵-۱- برای اجرای بند (الف) ماده ۴۷ در دستگاه‌های اجرایی که تابع هیچ یک از وزارتخانه‌ها نیستند، مانند سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان تربیت بدنی ایران و دیگر سازمان‌ها و نهادهایی که اجرای طرح‌های عمرانی را به عهده دارند، انتخاب هیأت سه نفره به منظور بررسی فسخ پیمان و موافقت با فسخ پیمان، در عهده بالاترین مقام سازمان و نهاد مربوط می‌باشد.

۶-۲- در شرایط عمومی، در هر جا که به مناقصه اشاره شده است، ترک مناقصه را نیز شامل می‌شود.

۷-۲- مهندس مشاوره که مسئولیت نظارت بر اجرای کار را به عهده می‌گیرد، باید تمام صفحه‌های شرایط عمومی را امضاء و مهر کند.

۳- شرایط خصوصی

۱-۳- با وجود اینکه در عرف پیمان‌ها، شرایط خصوصی حاوی ویژگی‌های هر پیمان است که نسبت به شرایط عمومی اولویت دارد، ولی در طرح‌های عمرانی که مربوط به یک کارفرمای اصلی یعنی دولت است، شرایط خصوصی به نحوی تنظیم شده است که تنها در چارچوبی که شرایط عمومی برای آن تعیین کرده است قابل تکمیل باشد. بدین روی، درج مطالبی خارج از محدوده تعیین شده، در شرایط خصوصی مجاز نیست.

۲-۳- مواد مربوط به شرایط خصوصی به نحوی تنظیم شده است که پاسخگوی نیاز کارهای مختلف باشد. از این رو، مواد شرایط خصوصی برحسب نیاز هر کار، با رعایت تمام مقررات ذیربط، تکمیل می‌شود و موادی از آنکه کاربردی در پیمان مورد نظر ندارد، با علامت × پر می‌شود. تمام صفحه‌های شرایط خصوصی باید به وسیله نمایندگان مجاز دو طرف پیمان امضاء و مهر شود.

۳-۳- اگر برای اجرای کارهای تخصصی ویژه یا آموزش افراد، کارشناس ایرانی در دسترس نباشد، دستگاه اجرایی، تعداد کارشناسان خارجی مورد نیاز و مشخصات هر یک از نظر تجربه و تخصص لازم و کارهای ارجاعی به آنها در ماده (۱۷- الف) شرایط خصوصی می‌نویسد.

۴-۳- اصولاً باید چگونگی دسترسی به کارگاه و نحوه تأمین آب، برق، سوخت و مخابرات مورد نیاز اجرای کار در اسناد مناقصه تعیین شود تا پیمانکار بتواند بر اساس آن، قیمت پیشنهادی خود را ارائه دهد. تعهدات و تسهیلاتی که دستگاه اجرایی در نظر دارد در زمینه تجهیز کارگاه، در اختیار پیمانکار قرار دهد، در ماده (۲۰- الف) شرایط خصوصی، به صورت روشن مشخص می‌نماید.

۵-۳- اگر دستگاه اجرایی در نظر دارد اقلامی از مصالح، تجهیزات و ماشین‌آلات را به هزینه خود تأمین کند و در اختیار پیمانکار قرار دهد یا تسهیلاتی برای تهیه آنها فراهم نماید اقلام مورد نظر، و در صورت لزوم، شرایط واگذاری آنها را در ماده (۲۰- ب) به صورت روشن، پیش‌بینی می‌کند.

۶-۳- به منظور بیمه کردن کارهای موضوع پیمان، دستگاه اجرایی در ماده (۲۱- ج) شرایط خصوصی، حوادث احتمالی را که باعث بروز خسارت به کار می‌شود و تمام یا

قسمت‌هایی از کار را که ممکن است در اثر حادثه دچار خسارت نماید تا پیش از شروع کار، طبق ماده ۲۱ شرایط عمومی، آن را بیمه کند.

۳-۷- تأمین زمین مورد نیاز برای اجرای موضوع پیمان و تجهیز کارگاه، به عهده دستگاه اجرایی است. اگر در موارد خاصی، دستگاه اجرایی در نظر داشته باشد که تأمین تمام یا قسمتی از زمین تجهیز کارگاه را به پیمانکار محول کند، تأمین آن از سوی پیمانکار را در ماده (۲۸- الف) شرایط خصوصی، پیش‌بینی می‌نماید.

۳-۸- با توجه به روشی که طبق دستورالعمل تعدیل آحاد بها، باید برای پیمان‌ها مورد عمل باشد، عبارت زیر با درج شماره و تاریخ دستورالعمل مربوط، در زیر ماده (۲۹- هـ) شرایط خصوصی درج می‌شود. (نرخ این پیمان طبق بخشنامه شماره ..... مورخ ..... سازمان برنامه و بودجه تعدیل می‌شود. شاخص مبنای پیمان دوره سه ماهه ..... سال است).

در کارهایی که روش خاصی برای تعدیل آنها لازم است، طبق دستورالعمل تعدیل آحاد بها، روش مناسب آن را دستگاه اجرایی پیشنهاد می‌کند و پس از تصویب شورای عالی فنی، روش مصوب را در زیر ماده (۲۹- هـ) شرایط خصوصی درج می‌نماید. در موارد خاص، اگر تمام یا قسمتی از قرارداد مشمول تعدیل نباشد، عدم شمول تعدیل به آن در ماده (۲۹- هـ) پیش‌بینی می‌شود.

۳-۹- ارزش مورد نیاز برای پرداخت حقوق متخصصان خارجی یا تهیه مصالح و تجهیزات خاص از خارج، با توجه به مقررات ارزی کشور و سهمیه ارزی دستگاه اجرایی، با تعیین نرخ برابری ارز، به ترتیب، در مواد (۳۸- الف) و (۳۸- ب) شرایط خصوصی پیش‌بینی می‌شود.

۳-۱۰- در کارهایی که به ماشین‌آلات و ابزار خاصی نیاز است که در داخل کشور نمی‌توان تأمین کرد، دستگاه اجرایی، با توجه به مقررات ارزی کشور و سهمیه ارزی که در اختیار دارد، نوع، تعداد، و مشخصات ماشین‌آلات مورد نیاز و اعتبار ارزی که برای این منظور اختصاص خواهد داد را در ماده (۳۸- هـ) شرایط خصوصی پیش‌بینی می‌نماید. پرداخت معادل ریالی این ماشین‌آلات و دیگر هزینه‌های خرید آنها به عهده پیمانکار است و مالکیت آنها متعلق به پیمانکار می‌باشد در کارهایی که به روش ترک مناقصه به پیمانکار ارجاع می‌شود، مفاد ماده (۳۸- هـ) شرایط خصوصی آنها باید پیش از ارجاع کار به پیمانکار، به تأیید سازمان برنامه و بودجه برسد.

۳-۱۱- در پیمان‌هایی که دستگاه‌های اجرایی در نظر دارند به منظور ایجاد انگیزه برای تسریع در کار، هزینه تسریع کار به پیمانکار پرداخت کنند، باید میزان و شرایط مورد نظر برای پرداخت آن را همراه با مشخصات اصلی کار، به سازمان

برنامه و بودجه منعکس نمایند تا در صورت تصویب شرایط و میزان هزینه تسریع کار از سوی این سازمان، مراتب در ماده (۵۰- الف) شرایط خصوصی پیمان مربوط درج شود.

۳-۱۲- مهندس مشاورى که مسئولیت نظارت بر اجرای کار را به عهده می‌گیرد، باید تمام صفحه‌های شرایط خصوصی را امضاء و مهر کند.

۳-۱۳- با توجه به اینکه شمول بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی طرح‌های عمرانی به پیمان‌ها در مفاد هریک از آنها مشخص شده‌است، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های نافذ بر کار مورد نظر در زمان ارجاع کار، باید جداگانه مورد عمل قرار گیرد.

در زیر فهرست کلی بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی طرح‌های عمرانی معتبر در تاریخ صدور این دستورالعمل، که مربوط به کارهای پیمانکاری بوده و در هیچ قسمت از اسناد و مدارک پیمان منظور نشده‌است و باید جداگانه مورد عمل قرار گیرد، به عنوان راهنما آورده شده‌است. بدیهی است در هر زمان، با توجه به بخشنامه‌های جدید صادر شده و یا بخشنامه‌های موجود اصلاح شده، باید از آخرین بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط استفاده شود.

فهرست کلی بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های معتبر در تاریخ صدور این دستورالعمل در پیمان‌های پیمانکاری

موضوع	شماره	تاریخ صدور	مرجع صادرکننده
حق بیمه کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی	۱-۱۶۳۰۰-۵۴/۵۵۵۰	۱۳۶۳/۱۲/۲۲	سازمان برنامه و بودجه
حق بیمه کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی	۱-۶۷۷۲-۵۴/۲۸۰۰	۱۳۶۴/۶/۲۸	سازمان برنامه و بودجه
نحوه پرداخت ارزش قبل از استخراج مصالح معدنی	۱-۱۲۹۱۹/۵۴/۵۲۰۰	۱۳۶۴/۱۱/۱۷	سازمان برنامه و بودجه
بلوکه نمودن مطالبات پیمانکار و استرداد کسور وجه‌الضمان	۱۰۸۴۶۲	۱۳۶۴/۱۲/۲۱	مصوبه هیأت وزیران
حق بیمه کارکنان پیمانکاران جزء	۱۳۰/۳	۱۳۶۶/۹/۱۸	سازمان تامین اجتماعی
نحوه همکاری پیمانکاران ساختمانی و تأسیساتی	۱-۴۹۱۶/۵۴/۱۰۲۸	۱۳۶۹/۴/۱۰	سازمان برنامه و بودجه
حق بیمه بیکاری کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی	۱-۱۸۷۰۱/۵۴/۴۲۴۳	۱۳۶۹/۱۲/۰۵	سازمان برنامه و بودجه
دستورالعمل نحوه تعدیل آحاد بها	۱-۹۷۰۶/۵۴/۲۰۸۰	۱۳۷۰/۶/۲۳	سازمان برنامه و بودجه
مقررات اخذ تضمین و تأدیه پیش‌پرداخت	ت۳۲۵-۳۳۷۶۷	۱۳۷۰/۷/۱۲	مصوبه هیأت وزیران
نحوه پرداخت عوارض شهرداری	۱-۱۱۴۳۱/۵۴/۱۵۳۷۷	۱۳۷۲/۹/۱	سازمان برنامه و بودجه
بلوکه نمودن مطالبات پیمانکار و استرداد کسور وجه‌الضمان	۱۹۰۳/۱۹۴۱۱-هـ	۱۳۷۷/۳/۲۷	مصوبه هیأت وزیران